

Sociální ekonomika

10.3.2009

Mirka Wildmannová

Struktura přednášky

- Vývoj modelů sociálního charakteru státu
- Sociální plánování, sociální sféra, sociální spravedlnost, principy sociální ekonomiky
- Ekonomická a sociální funkce státu - typologie

Vývoj modelů sociálního charakteru státu – I. část

Merkantilismus (15.-16. století)

1. **WELFARE STATE** – Stát veřejných sociálních služeb (16. století) – vláda je schopna organizovat lidské potřeby

Klasická ekonomie (18. století)

2. **SOCIAL STATE** – konec 19. století

Intervencionistická ekonomie – hospodářská a sociální politika (začátek 20. století)

- liberální modely sociálního státu
- intervencionistické modely sociálního státu

Vývoj modelů sociálního charakteru státu – II. část

---

3. PROSPERITY STATE – stát blahobytu
(2. pol. 20. století)

Neoliberální ekonomie (70. léta 20. století)

4. MODERN SOCIAL STATE – moderní sociální stát EU
(začátek 21. století)

J.M.Keynes

- Formuloval ekonomické základy sociálního státu
  - Přistupuje ke zkoumání trhu ze dvou hledisek:
    - určení objemu zaměstnanosti (odpovídá objemu outputu)
    - Nepružnost mezd a cen (mzdy jsou vysoké a nepružné směrem dolů)
- = dokazuje existenci nedobrovolné U – nerozhodují jednotlivci, ale podniky

Keynes: „Všeobecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz“ (1936)

Závěry:

- Snížení mezd není prostředkem proti U
- Celkový objem zaměstnanosti a produktu neurčují jen podniky, ale řešení musí také převzít stát

Příčina velké U: chybná fiskální a monetární politika státu spojená s restrikcí veřejných výdajů v období hospodářské krize

Státní intervence není negativní, ale pozitivní faktor ve vztahu k U – sociální dávky zvyšují konkurenceschopnou poptávku a tvorbu nových pracovních míst

Rozvoj sociálního státu – období sociální přestavby – růst veřejného sektoru:

Příčiny rychlého růstu veřejného sektoru:

- Nahrazovací hypotéza
- Baumolův zákon
- Fiskální iluze
- Demonstrační efekt
- Teorie státu blahobytu

Moderní hospodářsko-politické koncepce 20. století

	Keynesiánství	Monetarismus	Ordoliberalismus
Důvod vzniku	Selhání trhu, světová hospodářská krize (1929-33)	Vládní selhání – hranice intervence (80. léta 20. století)	Kolaps řízeného hospodářství
Teoretické závěry	Omezení agregátní poptávky	Význam měnové rovnováhy	Systém ekonomické soutěže
Role státu	prvořadá	Co nejmenší	Významná – především v legislativě

	Keynesiánství	Monetarismus	Ordolibera- -lismus
Časový horizont	krátkodobý	dlouhodobý	Spíše dlouhodobý
Cíle hospodářské politiky	Plná zaměstnanost, plynulý ekon.růst	Měnová stabilita	Soutěživost, konsenzus
Nástroje HP	fiskální	monetární	systemotvorné

Sociální plánování

- **System prognózování sociálních determinantů objektivní reality v soustavě komplexního řízení sociálního a ekonomického rozvoje společnosti**

Cíl: řízení vývoje společnosti

Předmět: sociální stratifikace sociálních skupin společnosti

Objekt: sociální procesy

Subjekt: jednotlivec a sociální skupiny společnosti

Sociální sféra

- Systém propojení teoretických, metodologických a ekonomických vztahů, aktivit jednotlivců a sociálních subjektů na trhu (soukromý a politický trh) a jejich postavení v systému hospodářské a sociální politiky

SOCIÁLNÍ SFÉRA

- sociální rozvoj

- sociální plánování

- Veřejná politika
- Sociální subjekty
- Oblast práce
- Oblast občanských a politických aktivit
- Hospodářská a sociální politika
- Sociální zabezpečení

Ekonomika

Trh zboží, služeb a práce

- Veřejná ekonomika
- Sociální ekonomika

Sociální ekonomika

- **Prostřednictvím sociálních subjektů (stát, municipality, sociální podniky) reaguje na nerovnosti a negativní externality**
- **Tvoří ji sociální podniky a organizace nezávislé na veřejné správě (prosazují cíle veřejného zájmu, práci před kapitálem, sociální zisk před soukromým profitem)**
- **Mezioborová vědecká disciplína**

Sociální spravedlnost

- Nejen ideologický pojem nebo jako čistě redistribuční spravedlnost, ale....
- požadavek na určitou míru redistribuce a přerozdělování materiálních hodnot, postavení, prestiže, odměn, solidarity, subsidiarity, ale také....
- sankce

Principy sociální spravedlnosti

- Výkonový princip, resp. princip zásluhovosti
- Princip rovnosti příležitostí
- Princip potřebnosti

<p>Teoretické předpoklady rozvoje SE</p>	<ul style="list-style-type: none"> -vědecký rozvoj -Rozvoj HP a SP -Teoretická řešení selhávání trhu -společensky akceptovaná sociální rovnost -Rozvoj SE jako vědní disciplíny 	<ul style="list-style-type: none"> -udržitelnost životních podmínek -Rozvoj člověka -Sociální blahobyt -Ekonomický blahobyt -Vznik mezioborové disciplíny - SE
<p>Metodologické předpoklady SE</p>	<ul style="list-style-type: none"> -rozvoj všeobecných a kvantitativních metod zkoumání SE -Rozvoj empirických metod zkoumání -Objektivizace vědeckých kategorií využívaných v SE 	<ul style="list-style-type: none"> -rozvoj SE jako vědy -praktický rozvoj SE -Alternativní modely SE -Objektivnost výzkumu -Objektivnost výstupů

Principy sociální ekonomiky

- **Priorita práce nad kapitálem**
- **Demokratické rozhodování**
- **Sociální podpora**
- **Přiměřená finanční participace veřejných zdrojů**
- **Transparentnost**
- **Veřejná kontrola**
- **Kvalita a udržitelnost zaměstnání**
- **Kvalita vnějších a vnitřních vztahů**
- **Pracovní ochrana**

Alternativy sociální ekonomiky

- Participační ekonomika
- Solidární ekonomika
- Ekonomika sociální přidané hodnoty

Ekonomická a sociální funkce státu

- Typologie dle následujících znaků
  - vztah k diferenciaci příjmových skupin obyvatelstva ve společnosti
  - pojetí úlohy veřejné správy v sociálněekonomickém pohybu společnosti
  - s tím související vztah k veřejném sektoru a jeho jednotlivým blokům
  - shrnující charakteristika a země, které v současnosti reprezentují příslušný typ

Liberální typ

- Diferenciace společnosti podle výše příjmu
- Zásahy státu do fungování trhu jsou nežádoucí
- Minimalizace přerozdělovacích procesů
- Léčení následků chudoby (o občana se má postarat rodina, v krajním případě stát)
- Minimalizuje ekonomickou a sociální funkci státu
- USA, Kanada, Austrálie

Korporativistický typ

- Diferenciace společnosti podle výši příjmu
- Povinnost člověka pomoci druhým, a to formou od člověka k člověku (ne cestou státu- stát vytváří pouze ekonomické podmínky pro tuto činnost)
- Významná úloha přiznána rodině
- Léčí následky chudoby, ale chudobě nepředchází
- Není nakloněno ekonomické a sociální funkci státu
- Evropské katolické země- SRN, Itálie, Francie

Sociálně demokratický typ

- Stojí na principech tzv. státu blahobytu
- Přiznává státu významnou ekonomickou a sociální funkci
- Považuje hlubokou sociální diferenciaci za nežádoucí
- Preferuje vysokou mírou sociálních dávek různého typu
- Švédsko, Norsko, Finsko

Typ reálného socialismu (marxistické pojetí)

- Absolutizace ekonomické a sociální funkce státu
- Přerozdělovací procesy dosahují maximální úrovně
- Popírá funkci trhu a absolutizuje veřejný statek

Typ rovnosti šancí (prof. Strecková)

- Hledá optimální vztah mezi tržním sektorem a veřejným sektorem a optimální míru přerozdělovacích procesů- ekonomická i sociální funkce státu spočívá v hledání tohoto optima
- předpoklad: narůstající význam člověka jako zdroje ekonomického rozvoje a cíle sociálního rozvoje (lidé se rodí geneticky- sociálně nerovně)
- Orientace dvěma směry- zdrojovým způsobem:
  - aby byla práce
  - aby každý člověk měl rovnost šancí se na tuto práci připravit cestou uchování a kultivace všech složek lidského potenciálu
- Přerozdělování ve prospěch kultivace LP nabývá vyšší míry efektivnosti